

„Figyeljünk egymásra, hogy szeretetre és jótettekre buzdítsuk egymást” (Zsid 10,24)

Kedves Testvérek!

A nagyböjt ismét alkalmat ad arra, hogy a keresztény élet középpontjáról elmélkedjünk: a felebaráti szeretetről. Ez ugyanis alkalmas időszak, hogy Isten ígéje és a szentségek segítségével megújulva folytassuk hitbeli utunkat, személyesen és közösségileg egyaránt. Ezt az utat az imádság és a megosztás, a csönd és a böjt jellemzi, miközben várjuk, hogy átéljük a húsvéti örömet.

Ebben az évben a Zsidókhöz írt levélből vett rövid bibliai részlet fényében szeretnék felvetni néhány gondolatot: „Figyeljünk egymásra, hogy szeretetre és jótettekre buzdítsuk egymást” (Zsid 10,24). Ez a mondat egy olyan szentírási szakaszba illeszkedik, amelyben a szent szerző arra buzdít, hogy bízzunk Jézus Krisztusban, mint Főpapban, aki elnyerte számunkra a megbocsátást és utat nyitott nekünk Istenhez. Krisztus befogadásának gyümölcse egy olyan élet, amely a három isteni erény szerint fejlődik: azaz „igaz szívvel, *hitből* fakadó bizalommal” (22. vers) közeledünk az Úrhoz, kitarunk „rendíthetetlenül *reménységünk* megvallásában” (23. vers), és a testvérekkel együtt folytonosan a „*szeretetre és jótettekre*” törekszünk (24. vers). Azt is kijelenti, hogy ennek az evangéliumi életformának a megtartásához fontos a részvételünk közösségi liturgikus- és ima összejöveteleken, amelyek az eszkatológikus célra, az Istennel való teljes közösségre irányítják figyelmünket (25. vers). A 24. versnél állok meg, amely néhány szóban értékes és mindig aktuális tanítást ad a keresztény élet három aspektusával kapcsolatban, melyek: a másik emberre való odafigyelés, a kölcsönösség és a személyes életszentség.

1. „Figyeljünk egymásra”: felelősség a testvér iránt

Az első szempont a egymásra „odafigyelésre” szóló felhívás: az itt használt görög szó a *katanoein*, amelynek jelentése jól megfigyelni, figyelmesnek lenni, tudatosan nézni, észrevenni valamit. Megtaláljuk az evangéliumban, amikor Jézus hívja a tanítványokat, hogy „nézzék” az ég madarait, amelyek nem fáradoznak, de a gondoskodó és előzékeny isteni gondviselés mégis odafigyel rájuk (vö. Lk 12,24); másutt pedig azt mondja, hogy mielőtt a testvér szemében észreveszik a szálkát, „vegyék észre” saját szemükben a gerendát (vö. Lk 6,41). Ezt a szót megtaláljuk a Zsidókhöz írt levél egy másik részében is, mint felhívást, hogy nézzük „hitvallásunk követét és főpapját, Jézust” (vö. Zsid 3,1). Az ige tehát a buzdítás elején arra hív minket, hogy másokra szegezzük tekintetünket, mindenekelőtt Jézusra, és hogy

figyeljünk egymásra, ne legyünk részvétlenek, közömbösek a testvérek sorsa iránt. Gyakran ugyanis ez az ellentétes magatartás érvényesül: a közömbösség és érdektelenség. Ezek önzésből fakadnak, amely a „magánszféra” tiszteletben tartásának látszatát ölti magára. Ma is erővel visszhangzik az Úr szava, amely mindannyiunkat arra hív, hogy gondját viseljük a másik embernek. Isten ma is azt kéri tőlünk, hogy testvéreink „örzői” legyünk (vö. Ter 4,9), olyan kapcsolatokat teremtsünk, amelyekre jellemző a kölcsönös gondoskodás és a figyelmesség a másik *javára*, az ő *teljes javára*. A felebarát iránti szeretet nagy parancsolata megkívánja és sürgeti azt, hogy a saját felelősségünk tudatában legyünk azok iránt, akik hozzánk hasonló teremtmények és Isten gyermekei. Annak a ténynek, hogy minden ember testvérünk, akik sok esetben a hitben is testvéreink, arra kell elvezetnie minket, hogy a felebarátainkban valódi hasonmásunkat (*alter ego*) lássuk, akit Isten végtelenül szeret. Ha ezzel a testvéri tekintettel nézünk másokra, akkor a szolidaritás és az igazságosság, valamint az irgalmasság és az együttérzés természetes módon fakadnak majd szívünkéből. Isten szolgálja VI. Pál pápa kijelentette, hogy a világ ma főleg testvériség-hiányban szenved: „A világ beteg. Baja nem annyira az, hogy kiapadtak a segélyforrások, vagy hogy ezeket egy kisebbség fölözi le, hanem az, hogy hiányzik a testvéri kötelék az emberek és népek között.” (*Populorum progressio* kezdetű enciklika [1967. március 26.], 66).

A másik iránti figyelem azt jelenti, hogy a jót kívánjuk számára minden szempontból: fizikai, erkölcsi és lelki szempontból. Amellett, hogy a kortárs kultúra látszólag elvesztette a jó és a rossz iránti érzéket, határozottan ki kell jelentenünk, hogy a jó létezik és győzedelmeskedik, mert Isten „jó és jót osztogat” (vö. Zsolt 119, 68). A jó az, ami felkelti, védi és előmozdítja az életet, a testvériséget és a közösséget. A felebarát iránti felelősség azt jelenti, hogy azt akarjuk és azt tesszük, ami neki jó, arra vágyunk, hogy ő is megnyíljon a jó logikájára. A testvér iránti törődés azt jelenti, hogy felnyitjuk a szemünket arra, amire szüksége van. A Szentírás óv minket attól a veszélytől, hogy szívünk megkeményedjen egyfajta „lelki érzéketlenségtől”, amely vakká tesz minket a másik szenvedése iránt. Lukács evangélista Jézusnak két olyan példabeszédét írja le, amelyek egy-egy példával bemutatják ezt az állapotot, ami kialakulhat az ember szívében. Az irgalmas samaritánusról szóló történetben a pap és a levita közömbösen „továbbmennek” az úton fekvő ember mellett, akit rablók fosztottak ki és vertek össze (vö. Lk 10, 30-32). A dúsgazdag ember történetében a gazdagságban eltelt ember nem veszi észre a szegény Lázár helyzetét, aki éhen hal az ajtaja előtt (vö. Lk 16,19). Mindkét esetben az „odafigyelésnek”, a szerető és együttérző tekintetnek az ellenkezőjét látjuk. Mi akadályozza ezt az emberséges és szerető tekintetet a testvér iránt? Gyakran az anyagi gazdagság és túltelítettség, de az is, hogy saját érdekeinket és aggodalmainkat minden elé helyezzük. Sosem szabad képtelenné válnunk az irgalmas szeretetre a szenvedő iránt, sosem szabad, hogy szívünk annyira tele legyen saját dolgainkkal és problémáinkkal, hogy süketté váljon a szegény ember kiáltása előtt. Viszont éppen az alázatos szívből és a szenvedés személyes megtapasztalásából fakadhat egy belső megnyílás az együttérzésre és az empátiára: „Az igaz megérti a kisemberek ügyét, a gonosz azonban nem ismer megértést” (Péld 29,7). Így válik érthetővé azok boldogsága, „akik sírnak” (Mt

5,4), azaz mindazoké, akik ki tudnak lépni önmagukból, és megindítja őket mások fájdalma. A találkozás a másik emberrel és szívünk megnyitása az ő szükségleteire, alkalmat ad az üdvösség és a boldogság megtapasztalására.

A testvérré való „odafigyelés” magában foglalja a lelki javáról való gondoskodást is. És itt szeretnék emlékeztetni a keresztény élet egy olyan aspektusára, amely úgy tűnik, feledésbe merült: *a testvéri figyelmeztetés (correctio fraterna) az örök üdvösség távlatában*. Napjainkban az emberek általában eléggé fogékonyak azokra a gondolatokra, amelyek a másik ember testi és anyagi jólétével való törődésről és a karitatív szeretetről szólnak, de szinte egyáltalán nem esik szó a testvérek iránti lelki felelősségről. Nem így az első századok egyházában és a hitben valóban érett közösségekben, ahol nemcsak a testvér testi egészségét viselik szívükön, hanem a lelki egészségét is az örök élet távlatában. A Szentírásban olvassuk: „... a bölcsét fedd meg, az majd szeret érte! Adj tanácsot a bölcsnek, és még bölcsőbb lesz, tanítsd az igazat, s gyarapítja a tudását” (Péld 9,8-9). Maga Krisztus parancsolja, hogy figyelmeztessük a testvért, ha az bűnt követ el (vö. Mt 18,15). A testvéri figyelmeztetésre használt ige – *elenchein* – ugyanaz a szó, amely a megintés prófétai, keresztényekre jellemző küldetését jelöli egy olyan nemzedékkel szemben, amely szemet huny a rossz felett (vö. Ef 5,11). Az Egyház hagyománya az irgalmasság lelki cselekedetei között tartja számon a „bűnösök megintését”. Fontos, hogy újra felfedezzük a keresztény felebaráti szeretetnek ezt a dimenzióját. Nem szabad hallgatni a rossz láttán. Azoknak a keresztényeknek a magatartására gondolok itt, akik az emberekre való tekintettel vagy egyszerűen kényelemből inkább alkalmazkodnak az általánosan uralkodó mentalitáshoz, minthogy figyelmeztetnék testvéreiket azokra a gondolkodás- és cselekvésmódokra, amelyek ellenkeznek az igazsággal és nem követik a jó útját. A keresztény számonkérést azonban sosem az elítélés vagy a vádaskodás lelkülete mozgatja; mindig szeretetből és irgalomból történik és a testvérek javával való igazi törődésből fakad. Pál apostol kijelenti: „Testvérek, ha valakit botláson értek, ti, akik lelkiek vagytok, intsétek meg a szelídség szellemében. De ügyelj, hogy magad kísértésbe ne essél!” (Gal 6,1). Individualizmussal átitatott világunkban újra fel kell fedeznünk a testvéri figyelmeztetés fontosságát, azért, hogy együtt haladjunk előre az életszentség felé. Az igaz is hétszer elesik (vö. Péld 24,16) írja a Szentírás, mindannyian gyengék vagyunk és vannak hiányosságaink (vö. 1 Jn 1,8). Nagy szolgálat tehát egyrészt másoknak segíteni, másrészt engedni, hogy nekünk segítsenek eljutni igaz önismeretre, hogy jobba tegyünk saját életünket és helyesebben járjunk az Úr útján. Mindig szükség van olyan tekintetre, amely szeret és kijavít, ismer és elismer, megkülönböztet és megbocsát (vö. Lk 22,61), ahogy ezt Isten tette és teszi mindannyiunkkal.

2. „Egymásra”: a kölcsönösség ajándéka

A többiek „megóvása” ellentétes azzal a mentalitással, amely az életet pusztán földi dimenziójára korlátozza, nem a végső célja távlatában tekint rá, és az egyéni szabadság

nevében bármilyen erkölcsi döntést elfogad. Egy olyan társadalom, mint a mostani, érzéketlenné válhat a testi szenvedésekre és az élet lelki és erkölcsi igényeire is. A keresztény közösségben azonban nem szabad így lennie! Pál apostol felszólít, hogy azt keressük, ami „a békességre és kölcsönös épülésünkre szolgál” (Róm 14,19), „törekedjék mindegyikünk embertársa javára és épülésére” (uo. 15,2), és ne saját hasznunkat keressük, „hanem ami másoknak van javára, hogy üdvözljenek” (1 Kor 10,33). Ez az alázat és szeretet lelkületéből fakadó kölcsönös figyelmeztetés és buzdítás a keresztény közösség életének része kell, hogy legyen.

Az Úr tanítványai, akik az Eucharisztia által egyesülnek Krisztussal, közösségben élnek, amely egymáshoz köti őket, mint egyetlen Test tagjait. Ez azt jelenti, hogy a másik hozzám tartozik; életének és üdvösségének köze van az én életemhez és üdvösségemhez. Ezzel a közösségnek egy nagyon mély alkotóelemét érintjük: létünk összekapcsolódik mások léteivel akár a jóban, akár a rosszban; a bűnnek és a jótetteknek egyaránt van társadalmi vonatkozásuk is. Az Egyházban, Krisztus titokzatos Testében alakot ölt ez a kölcsönösség: a közösség szüntelenül bűnbánatot tart és gyermekei bűneinek megbocsátását kéri, ugyanakkor folytonosan örül és ujjong is az erények és a szeretet megnyilvánulásaiért, amelyek áthatják. „A testben ... a tagok törődjenek egymással” (1 Kor 12,25), hangsúlyozza Szent Pál, hiszen egyetlen testet alkotunk. A testvérek iránti szeretet, melynek egyik kifejeződése az alamizsna – tipikus nagybőjti cselekedet az imádság és a bőjt mellett – ebben a közös összetartozásban gyökerezik. A legszegényebbekkel való konkrét törődés által is kifejezheti minden keresztény, hogy részese az egyetlen Testnek, az Egyháznak. Az egymás iránti kölcsönös figyelem azt is jelenti, hogy felismerjük azt a jót, amit az Úr véghezvisz másokban és megköszönjük velük együtt a kegyelem csodáit, amelyeket a jó és mindenható Isten folytonosan művel gyermekeiben. Amikor egy keresztény észreveszi a Szentlélek működését a másokban, nem tehet mást, mint örül és dicsőíti a mennyei Atyát (vö. Mt 5,16).

3. „Hogy szeretetre és jótettekre buzdítsuk egymást”: együtt haladni az életszentség útján

A Zsidókhoz írt levélnek ez a kifejezése (10,24) egyrészt arra ösztönöz, hogy gondolkozzunk el az életszentségre szóló egyetemes meghíváson és a lelki életben való folyamatos előrehaladáson, másrészt hogy a nagyobb karizmákra vágyjunk, és egyre nagyobb, gyümölcsözőbb szeretetre törekedjünk (vö. 1 Kor 12,31-13,13). A kölcsönös egymásra figyelés célja, hogy egyre nagyobb, tettekben megnyilvánuló szeretetre ösztönözzük egymást, úgy „mint a hajnal pirkadása, mely egyre világosabb, míg fényes nap nem lesz” (Péld 4,18), várva azt a napot, amelyben sosem jön el az alkonyat, mert Istenben élünk. Életünk ajándékba kapott értékes idejének célja, hogy Isten szeretetében felfedezzük és véghezvigyük a jótetteket. Így maga az Egyház is növekszik, fejlődik egészen addig, míg eljut majd Krisztus teljessége életkorának mértékére (vö. Ef 4,13). A növekedésnek e dinamikus távlatában

helyezkedik el buzdításunk: ösztönözzük egymást kölcsönösen, hogy jótetteket vigyünk végbe és eljussunk a szeretet teljességére.

Sajnos mindig jelen van a kísértés, hogy lanyhák legyünk, hogy elfojtsuk a Lelket, hogy vonakodjunk „kamatoztatni a talentumainkat”, amelyeket saját magunk és mások javára kaptunk (vö. Mt 25,25). Mindannyian kaptunk lelki vagy anyagi kincseket, amelyek hasznosak az isteni terv beteljesítése, az Egyház java és egyéni üdvösségünk szempontjából (vö. Lk 12,21; 1 Tim 6,18). A lelki mesterek emlékeztetnek arra, hogy aki a lelki életben nem halad előre, az visszaesik. Kedves testvérek, fogadjuk el a mindig aktuális felhívást, hogy törekedjünk «a keresztény élet magas fokának elérésére» (II. János Pál, *Novo millennio ineunte* apostoli levél, [2001. január 6.] 31.). Amikor az Egyház bölcsességében elismeri és kihirdeti egyes példamutató keresztények boldog vagy szent mivoltát, akkor azzal az is a célja, hogy vágyat ébresszen az ő erényeik követésére. Szent Pál buzdít: „a tiszteletadásban előzzétek meg egymást” (Róm 12,10).

Egy olyan világban, amelynek szüksége van arra, hogy a keresztények megújulva tegyenek tanúságot a szeretetről és az Úrhoz való hűségükről, mindenki érezze annak sürgető szükségét, hogy megelőzzük egymást a szeretetben, a szolgálatban és a jótettekben (vö. Zsid 6,10). Ez a felhívás különösen hangsúlyos a húsvétra való készülés szent időszakában. Miközben szent és gyümölcsöző nagyböjtöt kívánok, a Boldogságos Szűz Mária közbenjárására bízlak benneteket és mindenkire szívből adom apostoli áldásomat.

Vatikán, 2011. november 3.

XVI. Benedek pápa